

057. Elfde Groot Nederlands Dictee van het Davidsfonds

Finale voor de cadetten: Het is zwijgen of sms'en!

Zo zou je het kunnen samenvatten, het gedrag van (met cijfers schrijven) 21ste-eeuwse pubers die communicatiehongerig de op elektronische spitsvondigheden gebaseerde communicatiemiddelen savoureren en dan liefst op een familiale manier. Hun boodschappen wemelen van geamputeerde woorden en zinnestukjes die een lobotomie, een medische, operatieve ingreep in de grijze hersensubstantie, hebben ondergaan.

Maar er is hoop! Nu blijkt dat de school, en niet alleen de school trouwens, de strijd aanbindt met de sms-taal. Leerkrachten en linguïsten liggen op vinkenslag om het voor niet-ingewijden onverstanebare turbotaaltje van iconen en abbreviaties, dat taalgegochel dat althans bij adolescenten een echte hype is geworden, tenminste uit het schoolidioom te weren.

Natuurlijk is het hun recht om een eigen taalcode te creëren, net zoals onze voorvaders eigenlijk ook de standaardtaal als communicatie-instrument voor de intellectuele elite hebben gecreëerd. Maar taal dient voor communicatie, is het instrument waarvan de mensheid zich royaal bedient om anderen toe te laten aan gedachten en gevoelens te participeren die gemeengoed zouden moeten worden. En daarvoor zijn de boodschappen die op het gsm-displaytje opduiken niet echt het meest adequate middel.

Kunnen toekomstige journalisten, kandidaat-advocaten, toekomstige architecten-ingenieurs, rechters bij rechtbanken van eerste aanleg of raadsheren bij de hoven van beroep niet beter opnieuw leren ad rem en nauwkeurig te formuleren in plaats van met gestripte zinnen vaag- en onjuistheden te debiteren?

Het is niet langer dan enkele decennia geleden dat de nu zo populaire gsm'etjes, de chatsessies, de msn-achtige technologieën niet eens in de meest verhitte hersenspinsels van in de eigentijdse socioculturele netwerken al zo vaak gedisillusioneerde en dus hypergefrustreerde mannelijke of vrouwelijke trendwatchers waren opgedoken. Is het dus geen tijd om eventjes te brainstormen over de rol van de media in het algemeen en de zogenaamde juveniele communicatiemiddelen in het bijzonder?

Ik ben dan wel een 65+'er, maar daarom geen seniele tyrannosaurus. Toch heb ik nog de tijd beleefd dat er in de straat waar ik woonde welgeteld één radio-ontvangtoestel te vinden was. Dat uit ebbenhout en bakeliet opgetrokken museumstuk vol kwartslampen, hertzgolventellers, condensatoren en nog meer audioreserveonderdelen waarvan ik nooit de naam heb gekend, stond bij ons in de woonkamer. Het ding had een antenneconstructie die me aan een verticuteerhark deed denken. Het was het onaantastbare privilege van mijn hyperintelligente, maar ook superautoritaire vader om aan de knoppen te draaien en de zenderkeuze te bepalen. Wij moesten ons dat laten welgevallen.

De enige knop die ik af en toe mocht bedienen, was de aan-uitknop, op ogenblikken dat mijn vader na een door mijn moeder bereid succulent dinertje, verzadigd in de chaise longue lag en geen zin had om verticaal te komen. Op zo'n ogenblik werd het mijn opdracht om het fascinerende opera- en

belcantoprogramma van het NIR, de voorganger van de BRTN, nu VRT, door de woonkamer te laten schallen.

Dus toen geen cassetterecorders, wandelradiotjes, compactdiscspelers en al helemaal geen gedownloade mp3-files, geen gettoblaster, stereoketens of lawaaiauto's. Ik vergeet ongetwijfeld nog een aantal auditieve hebbedingetjes waarmee de huidige tienergeneratie haar muzikale eenzaamheid realiseert of zelfs cultiveert.

Het wordt voor de jeugdige slaven van de beeldtirannie helemaal absurd als ik ook nog vertel dat wij ons moesten vermeien zonder televisie-uitzendingen de klok rond. Het zou inderdaad tot een eind in de jaren 50 duren eer ik samen met andere geëxalteerde ongelovigen in de vitrine van een progressieve kleinhandelaar het eerste kijkkastje hyperkinetisch en in zwart-wit kon zien flikkeren.

Geloof je me als ik zeg dat ik vijftig jaar na die dag nog precies weet welke de eerste tv-uitzending was die ik ooit compleet en rustig gezeten zag? Stupid vraag? Wel voor wie vandaag dagdagelijks en lummelig in een luie stoel hangende urenlang de beelddiarree over zich heen krijgt en daarom na een dag al niet meer weet of hij een Litouwse soap of een Wit-Russische tragikomedie heeft gezien tijdens de vorige televisieavond.

Ik herinner het me echt nog. Mijn eerste televisie-ervaring was een voetbalwedstrijd waarin een stoere Duitse nationale ploeg een recalcitrant Engels clubje van irritante gentlemen zo'n pak voor de voetbalbroek gaf dat de gedegouteerde Engelsschrijvende pers nog wekenlang jermieerde over het gebrek aan respect voor de voetbalgrootmeesters in het witte shirt.

Hoe het komt dat ik dat nog weet? Omdat tv-kijken toen een hoogst ongebruikelijk tijdverdrijf was. Mijn vader bande vanuit een toentertijd visionaire en erudiete bekommernis alles behalve educatief verantwoorde bezigheden uit mijn tienerleven. Hoewel televisie destijds gepromoot werd als 'een open venster op de wereld', bleef hij het toen nog nieuwe medium halsstarrig beschouwen als de ultieme, diabolische bedreiging voor de culturele emancipatie waaraan Vlaanderen schuchter en met muizenpasjes was begonnen. Of de brave man intussen al dan niet gelijk heeft gehaald, laat ik aan het oordeel van Swingpaleisadepten, Big Brotherhaters en Idool 2005-aanbidders over.

Maar goed, dat terzijde. Wij keken dus ook televisie wanneer onze schatrijke buurman ons goedhartig (iets wat exceptioneel was) inviteerde om op 'televisite' te komen. We moesten dan wel van mijn moeder een net pak mét stropdas aan en we moesten netjes handjes geven en met twee woorden spreken, die dan niet tot de categorie van de vierletterwoorden mochten behoren.

Snap je dat ik lichtjes verbouwereerd zit te kijken naar de visuele tienerwereld waarin mijn kleinkinderen en hun kompaantjes nu rondartelen? Zij vinden het een uiting van voyeurisme als ik wil kijken naar wat zij hun chatcorrespondenten – die ze nota bene nog maar net te woord hebben gestaan op school of op de terugweg naar huis – zo exclusief te rapporteren hebben zodra ze voor het computerscherm zijn gaan zitten.

Is het vreemd dat volwassenen in dit verwarrende tijdsgewricht nogal achterdochtig staan tegenover eventuele goochemerds die zich in chatrooms aanmelden als prille tienertjes op zoek naar een soulmate? Misschien is zo'n kerel wel een lid van Dutroux's nooit volledig geïdentificeerde of gearresteerde bende of een hermafroditische, psychopathische, seksueel geperverteerde eenzaat?

Als ik het waag om daarover mijn zelfs puur academische mening te ventileren, bekijkt mijn kleindochter me alsof ik zopas het abc fout heb gereciteerd. Ik mag al blij zijn als ze niet in een sarcastisch lachen uitbarst en alleen maar compassie met me heeft. Idem dito met die sms'jes! Naar en van wie? Wat en waarover? Wanneer en waarom? Allemaal vragen als ik ze aan de slag zie.

Ik zie hoe ze vibrerend van spanning bezig zijn. Popperig opgetutte meisjes die hun eerste meisjesbehaatje showen onder strak zittende T-shirtjes met logo-opdruk naast slome jongens in afgezakte, veel te wijde broeken staan, zitten of hangen hysterisch te tokkelen op minuscule toetsenbordjes van mobieltjes die zelfs voor lilliputtervingertjes nog te restrictief zouden blijken.

Ik probeer zelf ook weleens zo'n bericht te componeren, maar ben duidelijk te klunzig om dat met mijn artritische vingers te doen, laat staan dat ik het eenhandig voor elkaar zou krijgen. Ik blijf dus liever kort maar krachtig bellen, ook al beweren mijn veel handiger nazaten dat ik mezelf (en eigenlijk hen ook in een verre toekomst) financieel te gronde richt.

Of ik grijp naar de goede, oude pen die met een sensuele souplesse arabeskvormige kapitalen tekent bij elk zinsbegin. Ik realiseer het me echt wel: zelfs met de priorzegel van de Belgische Posterijen zal mijn kattebelletje op zijn vroegst de volgende dag zijn geadresseerde bereiken, maar ik zie in mijn gedachten al meteen hoe hij met groeiend enthousiasme mijn gekalligrafeerde missive apprecieert.

Hoongelach op alle banken? Het zij zo. Het is voor mij zelfs een zeldzaam genoeg en een zelfbevestiging om hierover tegen een aan mijn willekeur overgeleverde groep cadettendictiespecialisten te kunnen ouwehoeren.

Het lucht op, het geeft een euforisch gevoel dat halleluja's ontlokt aan geïnspireerde woordenbreiers als ik. En misschien veroorzaak ik toch een occasionele aha-erlebnis bij een weifelende gabber of een geraffineerd onverschilligheid simulerende, maar intrinsiek erudiete jongedame die nog de waarheid zoekt en nu opeens het opgefokte gevoel heeft dat ze die ook heeft gevonden.

Dus laten we dit controversiële gehakketak maar afsluiten met de door een filosoof geformuleerde stelling: "Wie niets te zeggen heeft, moet ook niet praten." En met dat laatste bedoelt hij dus ook sms'en, chatten, e-mailen en gsm'en.

Wie van jullie het schoentje past, hij of zij trekke het aan. Als ik straks een stapeltje verweesde micro-gsm's in de parlementaire vuilnisbakken vind, weet ik dat mijn boodschap is overgekomen. Waarvan akte.

Bijkomende proef (voor het scheiden van eventueel ex aequo gerangschikte deelnemers)

In de oorspronkelijke opgave waren 11 gecursiveerde woorden verkeerd gespeld.

1. De ongebreidelde machtswellust van die Zuidoost-Indische dictator veroorzaakte veel ellende onder de gedecimeerde bevolkingsgroepen, die alleen van ngo's uit de donorlanden nog enig soelaas konden verwachten.

2. Het is wel choquerend dat de interesse van de rijkste landen in het westen voor dit gewelddadige conflict sneller dan een maaneclips is verdwenen nadat bekend raakte dat de machtsontplooiing van rebellerende allochtonen de residentie van de interim-premier had verwoest.

3. Hoe stressbestendig zijn de diskjockeys die op het militaire millenniumfeestje van de luitenant-kolonel alleen tango- en discodeuntjes mogen draaien?

4. Het is een raadsel waarom professionele tennisspeelsters het steeds frequenter moeten afleggen tegen ex-amateurkarateka's wanneer het erom gaat harde meppen tegen een canvasbal te geven.

5. Na een wat verhitte discussieronde rondde de voorzitter het debat over de territoriumdrift van de middeleeuwse stadssecretarissen af met de woorden dat zij die het weten het niet meer kunnen vertellen.